

- зняття фізичною особою через касу банку значних сум готівкової іноземної валюти, використання коштів, отриманих від нерезидента у вигляді кредиту.

Слід зазначити, що, як правило, щодо вищерозглянутих фінансових операцій із переказу коштів за кордон або зняття готівкових коштів фінансовий моніторинг банком не здійснюється, інформація щодо вказаних операцій до реєстру фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу, банком не вноситься. Іноді банк підходить формально до проведення аналізу таких фінансових операцій щодо їх відповідності фінансовому стану та суті діяльності клієнтів.

Таким чином, з огляду на актуальність питання ліквідності та фінансової стійкості банку, а також на необхідність запобігання непродуктивному виведенню капіталів за кордон, зокрема, за умов фінансової кризи, доцільно приділяти підвищену увагу виявленню проведення банками за дорученням клієнтів операцій, подальше здійснення яких є ризиковим і створюватиме загрозу інтересам кредиторів і вкладників, за схемами, зазначеними вище.

*Ю.С. Конопліна, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

СТИМУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК НАПРЯМОК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

У сучасних умовах соціальна активність суб'єктів господарювання, зокрема банків, має виходити за межі реалізації благочинних заходів, бути частиною їх основної діяльності і здійснюватися спільними зусиллями їх структурних підрозділів, оскільки соціальні інвестиції формують ділову репутацію та стабільність.

Соціальна відповідальність суб'єктів господарювання в широкому розумінні включає в себе створення робочих місць з високим рівнем заробітної плати і соціальних гарантій з боку роботодавця, вирішення проблем соціальної інфраструктури регіону, благочинність. Основними принципами соціальної відповідальності суб'єктів господарювання мають бути такі: самостійний пошук суб'єктом господарювання напрямків для соціальних інвестицій; перехід від благочинності до створення умов для економічно ефективного функціонування об'єктів соціальної сфери; залучення населення регіону до вирішення соціальних проблем.

У провідних країнах світу економічні та соціальні очікування громадян від суб'єктів господарювання досить високі. Це – гідна заробітна плата, надання індивідуальної адресної соціальної допомоги, забезпечення соціальної та економічної безпеки, боротьба з бідністю, підтримка системи охорони здоров'я, освіти науки, мистецтва та культури, що змушує суб'єктів господарювання надавати своїй діяльності соціально-го спрямування.

На сучасному етапі розвитку системи соціального страхування в Україні доцільно передбачити додаткове стимулювання комерційних організацій в частині фінансування соціальних витрат у вигляді пріоритетного надання кредитних ресурсів за більш низькими процентами, мінімізації ставок існуючих податків за досягнення суб'єктом господарювання визначеного рівня витрат соціальної спрямованості. Критерієм оцінки вказаного рівня може стати коефіцієнт соціальних витрат K_{CB} , що відображає соціальну спрямованість бізнесу.

$$K_{CB} = \frac{CB}{B_{ФР}}, \quad (1)$$

де CB – соціальні витрати, які пов'язані з адресними додатковими виплатами за об'єктами соціальної сфери;

$B_{ФР}$ – витрати, що формують фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання за певний період.

Якщо значення запропонованого коефіцієнта більше за визначений рівень, наприклад, 5-10 %, суб'єкт господарювання може отримати статус підприємства з високим рівнем соціальної відповідальності. Це дозволить йому претендувати на певну державну підтримку свого бізнесу та отримання кредитних ресурсів на пільгових умовах.

Підвищена соціальна активність бізнесу позитивно позначається на оцінці соціально-економічного стану регіону, яка визначається за допомогою розрахунку коефіцієнта K_{CEC} , виходячи із сукупності економічного і соціального становища окремих суб'єктів господарювання.

$$K_{CEC} = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m K_{ECij} + \sum_{i=1}^n \sum_{x=1}^v K_{CCix}, \quad (2)$$

де K_{EC} – коефіцієнт економічного стану суб'єкта господарювання;

K_{CC} – коефіцієнт соціального стану суб'єкта господарювання;

i – суб'єкт господарювання;

n – число суб'єктів господарювання;

j – параметри оцінки економічного стану суб'єкта господарювання;

- m* – кількість параметрів оцінки економічного стану суб'єкта господарювання;
- x* – параметри оцінки соціального стану суб'єкта господарювання;
- y* – кількість параметрів оцінки соціального стану суб'єкта господарювання.

*О.В. Костюк, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

ПРАКТИКА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПРОБЛЕМНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Перебіг кризових подій у валютно-фінансовій сфері України продемонстрував масштаб економічних проблем, обумовлених неефективною стратегією банківської діяльності, а також важливість ролі банківської системи для відновлення економічної діяльності. Ситуація, в якій нині опинилася банківська система України, вимагає активного пошуку шляхів виходу з кризи на основі реорганізації банківського сектора.

У світовій практиці існує декілька підходів до реанімації банківського сектора, а саме: націоналізація банків державою (як системне рішення); додаткове державне фінансування банків з метою підвищення ліквідності банківської системи і створення окремого санаційного банку, який акумулює проблемні активи.

Створення спеціалізованої установи для роботи з токсичними активами (іноді і пасивами) неліквідних банків є одним із перспективних напрямків розв'язання цієї проблеми. Він полягає в тому, щоб очистити банк, який санують, від "поганих" (токсичних) активів і "гарячих" прострочених зобов'язань. Проблемні активи кількох банків окремо чи разом із адекватними їхніми зобов'язаннями можуть бути переведені в одну банківську структуру, яка залежно від виконуваних функцій і структури може називатися по-різному: *bad bank* ("поганий", або госпітальний, банк), спеціально створене агентство (фінансова компанія) з управління проблемними активами. Така структура може послідовно проводити діяльність із погашення кредитів, реалізації заставного майна та повернення вкладів. Активи та зобов'язання цієї установи можуть бути оформлені у вигляді цінних паперів, що дасть змогу спростити, формалізувати та легалізувати процеси дисконтування та взаємозаліків за банківськими активами і зобов'язаннями.

Відомий досвід застосування таких механізмів при санації проблемних банків у Швеції, США, Швейцарії. Американське законодавство досить докладно регламентує процедури переведення токсичних активів з одного банку до іншого. Нині можливість використання "поганих" банків для оздоровлення великих банків розглядається у Великобританії та Німеччині.

Створення санаційного фінансового закладу в Україні стало можливим із прийняттям Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей проведення заходів з фінансового оздоровлення банків" від 24.07.2009 № 4630 та завдяки зусиллям МВФ у контексті перспектив виділення валютних траншів для оздоровлення економіки України. За своєю сутністю – це державний небанківський фінансовий заклад, що спеціалізується на роботі з проблемними активами. Не будучи учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, він повинен на виконання свого основного завдання захищати інтереси вкладників (кредиторів) банку (ст. 86-1).

Як зазначається у цьому Законі, депозити проблемних фінансових закладів (банків з тимчасовою адміністрацією) будуть передаватися у форматі передачі прав вимоги санаційному банку одночасно з якісними активами. По суті це суперечить ідеї санації – відділення поганих активів від якісних з подальшою мінімізацією збитків за "токсичними" активами через їх продаж з дисконтом санаційній установі. У результаті специфіка вітчизняної практики полягає в тому, що реалізується така ж адміністрація, але з більшим державним контролем, без надання банківських функцій, із зняттям відповідальності з Фонду гарантування вкладів.

На нашу думку, створений певний прецедент для термінологічної плутанини, оскільки під вивіскою санаційного закладу реалізується ідея перехідного банку (*bridge-банк*), коли в рамках операції купівлі активів і ухвалення на себе зобов'язань, здоровий у фінансовому відношенні банк бере на себе частину зобов'язань або всі зобов'язання і купує якісну частину активів або всі активи неспроможного банку. Активи, які отримує покупець, зазвичай включають прибуткові кредити та інші інвестиції високої якості. Ті з активів, які не були продані покупцеві у процесі реструктуризації, в подальшому з метою їх реалізації передаються керівникові конкурсної масою (ліквідатору).

Отже, вітчизняна стратегія реструктуризації банківського сектора у більшій мірі є формалізованою, ніж конструктивною, яка дозволяє вирішувати проблеми неліквідних банків.